

**TAHKİM HUKUKUNDA VE
UYGULAMADA TANIKLARIN
ÇAPRAZ SORGUSU**

Tahkim Hukukunda ve Uygulamada Tanıkların Çapraz Sorgusu

Merve Acar

Editör Şeyma Kılıç
ISBN 978-625-6055-86-5
1. Baskı 2025 / İstanbul

İBER Akademi Yayınları 10

Genel Yayın Yönetmeni Savaş C. Tali
Yayın Yönetmeni Ayşenur Alper
Tasarım İHÜ Yayınları
Kapak Uygulama İHÜ Yayınları
Mizanpaj Uygulama Muhammed Muttaki Topcu

Baskı&Cilt METEKSAN
Sertifika No: 46519

Acar, Merve

Tahkim hukukunda ve uygulamada tanıkların çapraz sorgusu / Merve Acar ; editör Şeyma Kılıç. -- Birinci basım -- İstanbul : İbn Haldun Üniversitesi Yayınları, 2025.

160 p. ; 24 cm. (İBER Akademi Yayınları ; 10.)

ISBN 9786256055865.

1. Tahkim ve karar_ Türkiye. 2. Uyuşmazlık çözümü (Hukuk)_ Türkiye. 3. Hakemler_ Türkiye.

KKX 1829

347.561

Bu kitap, İbn Haldun Üniversitesi Yayın Kurulu'nun 03.07.2024/3 tarih ve sayılı kararıyla yayınlanmıştır.

© Bu eserin tüm yayın hakları, İbn Haldun Üniversitesi Yayınlarına aittir. Eleştirel makale ve dergilerde yapılacak kısa alıntılar dışında, bu kitabın tamamı veya bir kısmı, yayıncının izni olmadan yayınlanamaz.

İBER Akademi Yayınları İbn Haldun Üniversitesi Yayınlarının Tescilli Markasıdır.

Ordu Cd. No:3, 34480 Başakşehir/İstanbul

iberakademi@ihu.edu.tr | press@ihu.edu.tr

TAHKİM HUKUKUNDA VE UYGULAMADA TANIKLARIN ÇAPRAZ SORGUSU

Merve Acar

İBN HALDUN ÜNİVERSİTESİ
KÜTÜPHANESİ

Merve Acar

2017 yılında Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Aynı yıl başladığı avukatlık stajını tamamlayarak 2018'den itibaren Antalya Barosu'na bağlı olarak serbest avukatlık yapmaktadır. Lisans eğitiminin ardından Akdeniz Üniversitesi'nde İnşaat Hukuku, Tüketici Hukuku, İş Hukuku ve İdari Yargılama Hukuku gibi farklı alanlarda lisansüstü çalışmalar yürütmektedir.

2020 yılında İbn Haldun Üniversitesi Uluslararası ve Mukayeseli Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı'na başladı. "Tahkim Hukukunda ve Uygulamada Tanıkların Çapraz Sorgusu" başlıklı tez çalışmasını tamamlayarak 2023 yılında mezun oldu. Akademik eğitimi süresince KVKK, Enerji Hukuku, Sözleşmeler Hukuku ve Hava Hukuku gibi alanlarda da çeşitli eğitim programlarına katıldı.

Yüksek lisans mezuniyetinin ardından, Antalya Barosu Hukuk Araştırma Geliştirme Merkezi'nde hukuk alanındaki güncel konular üzerine çalışmalarını sürdürüyor.

İçindekiler

Semboller ve Kısaltmalar Listesi	13
Teşekkür	17
Bölüm I	
Giriş: Delillere İlişkin Temel Kavramlar	19
1.1. Tahkim Hukukunda Delil Kavramı	25
1.1.1. Delil Tanımı	25
1.1.2. Delil Sistemleri	26
1.1.3. Delil Türleri	27
1.1.3.1. Kesin Deliller	27
1.1.3.2. Takdiri Deliller	28
1.1.4. Delil Sözleşmesi	28
1.1.4.1. Genel Olarak	28
1.1.4.2. Delil Sözleşmesinin Şekli (Yapılışı)	29
1.1.4.3. Delil Sözleşmesi Türleri	29
1.1.4.3.1. Münhasır Delil Sözleşmesi	30
1.1.4.3.2. Münhasır Olmayan Delil Sözleşmesi	30
1.2. Tahkim Hukukunda Deliller Bakımından İrade	
Özerkliği Prensibi ve Sınırları	31
1.2.1. Tahkim Yargılamasında İrade Özerkliği Prensibi	31
1.2.1.1. Genel Olarak	31
1.1.1.2. Milli Tahkim Yargılamasında İrade Özerkliği	
Prensibi	32
1.2.1.3. Milletlerarası Tahkim Yargılamasında İrade	
Özerkliği Prensibi	33
1.2.2. Tahkim Yargılamasında İrade Özerkliği Prensibinin	
Yargılama İlkeleri Yönünden Sınırları	35
1.2.2.1. Genel Olarak	35
1.2.2.2. Adil Yargılama Hakkı	36
1.2.2.3. Hukuki Dinlenilme Hakkı	37
1.2.2.4. Taraflara Eşit Davranma İlkesi	39
1.2.2.5. Tarafsız ve Bağımsız Hakemler Önünde	
Yargılama Hakkı	40

1.2.2.6. Dürüst Davranma ve Doğruyu Söyleme İlkesi	40
1.2.2.7. Tahkim Yargılamasına Hâkim Olan İlkelere Aykırlığın Sonuçları	41

Bölüm II

Uluslararası Hukuk ve Türk Hukukunda Tahkim Hukukuna İlişkin Temel Düzenlemelerde Tanık Delili	43
2.1. Tahkim Hukukunda Kanuni Düzenlemeler Çerçevesinde Tanık Delili	45
2.1.1. Uluslararası Düzenlemeler	45
2.1.1.1. 1923 Tarihli Cenevre Protokolünde Tanık Deliline İlişkin Düzenlemeleri	45
2.1.1.2. 1927 Tarihli Cenevre Sözleşmesinde Tanık Deliline İlişkin Düzenlemeler	45
2.1.1.3. Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (New York Sözleşmesi)	46
2.1.1.4. Milletlerarası Ticari Tahkime Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (1961 Cenevre Sözleşmesi)	47
2.1.1.5. Devletler ve Diğer Devlet Vatandaşları Arasında Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümlemesi Hakkında Sözleşme (ICSID Sözleşmesi veya Washington Sözleşmesi)	48
2.1.1.6. UNCITRAL Model Kanunu	49
2.1.1.7. Avrupa Birliği Hukuku Düzenlemeleri	50
2.1.2. Ulusal Kanuni Düzenlemeler	51
2.1.2.1. Genel Olarak	51
2.1.2.2. Milletlerarası Tahkim Kanunu	51
2.1.2.3. Hukuk Muhakemeleri Kanunu	52
2.2. Tahkim Merkezlerine İlişkin Düzenlemelere Tanık Delili	53
2.2.1. Türk Tahkim Merkezleri	53
2.2.2. Milletlerarası Tahkim Merkezleri	54
2.2.2.1. Milletlerarası Ticaret Odası Milletlerarası Tahkim Mahkemesi Kuralları (ICC Tahkim Mahkemesi)	54
2.2.2.2. Milletlerarası Yatırım Anlaşmazlıkları Çözüm Merkezi Kuralları (ICSID)	54
2.2.2.3. Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü Tahkim Mahkemesi Kuralları (WIPO)	55
2.2.2.4. Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi Kuralları (CAS)	56

2.2.2.5. İslam İşbirliği Teşkilatı Tahkim Merkezi Kuralları (İIT Tahkim Merkezi)	56
2.2.3. Yabancı Tahkim Merkezleri	57
2.2.3.1. Londra Milletlerarası Tahkim Merkezi Kuralları (LCIA)	57
2.2.3.2. Alman Tahkim Yargısı Kurumu Kuralları (DIS)	58
2.2.3.3. İsviçre Tahkim Merkezleri Kuralları (SCAI)	58
2.2.3.4. Viyana Milletlerarası Tahkim Merkezi Kuralları (VIAC)	59
2.2.3.5. Stockholm Ticaret Odası Tahkim Enstitüsü Kuralları (SCC)	59
2.2.3.6. Rusya Federasyonu Ticaret ve Sanayi Odası Milletlerarası Tahkim Mahkemesi Kuralları (ICAC)	60
2.3. Milletlerarası Barolar Birliğinin (IBA) Delillerin Toplanmasına İlişkin Kuralları Çerçevesinde Tanık Deliline İlişkin Düzenleme	60
2.3.1. Tahkim Hukukunda Delillerin Toplanmasına İlişkin IBA Kurallarına Genel Bakış	60
2.3.1.1. IBA Delil Kurallarının Hukuki Niteliği	62
2.3.1.2. IBA Delil Kurallarının Uygulama Alanı	62
2.3.1.3. Delillere İlişkin Hususların IBA Delil Kurallarına Göre Müzakeresi	63
2.3.2. IBA Delil Kurallarına Göre Tanık Delili	64
2.3.2.1. Tanık Dinlenmesi	64
2.3.2.2. Yazılı Tanık Beyanları	65
2.3.2.3. Tanıkların İspat Duruşmasına Katılımı	66
2.4. Karşılaştırmalı Hukukta Tahkim Yargılamasındaki Tanık Deliline İlişkin Düzenlemeler	67
2.4.1. İngiliz Tahkim Kanunu'na Göre Milletlerarası Tahkimde Tanık Delili	67
2.4.2. Alman Medeni Usûl Kanunu'na Göre Milletlerarası Tahkimde Tanık Delili	69
2.4.3. İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Hakkında Federal Kanunu'na Göre Milletlerarası Tahkimde Tanık Delili	69
2.4.4. Amerika Federal Tahkim ve Yeknesak Tahkim Kanunu'na Göre Milletlerarası Tahkimde Tanık Delili	70
2.4.5. Fransa Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'na Göre Milletlerarası Tahkimde Tanık Delili	71

Bölüm III

Tahkim Yargılamasında Tanıkların Çapraz Sorgulanmasına

İlişkin Hususlar	73
3.1. Tahkim Yargılamasında Delil Kavramı	75
3.2. Tahkim Yargılamasında Tanık Delili	76
3.2.1. Tahkim Yargılamasında Tanık Gösterilecek Kişiler	78
3.2.2. Tahkim Yargılamasında Tanıkların Gösterilmesi	79
3.2.3. Tahkim Yargılamasında Tanık Beyanlarının İçeriğinin Hazırlanması	81
3.2.3.1. Tanık Beyanlarının İçeriği Hazırlanırken Tanık ve Avukat Görüşmesi	83
3.2.3.2. Tanık Beyanlarının İçeriğinin Yazılı Olarak Sunulması	86
3.2.4. Tanık Beyanlarının Zamanlaması ve İlave Tanık Beyanları	89
3.2.5. Tahkim Yargılamasında Tanıkların Dinlenmesi	90
3.2.5.1. Duruşma Öncesinde Tanıkların Hazır Edilmesi	90
3.2.5.2. Tarafların Talebiyle Dinlenmesi İstenen Tanığın Dinlenmesini Sağlamak (Gönülsüz Tanığın Dinlenmesi)	91
3.2.5.3. Tarafların Bildirdiği Tanıkların Sorgulanması	92
3.2.5.3.1. Kıta Avrupası ve Common Law Hukuk Sistemlerinde Tanık Sorgulama	92
3.2.5.3.2. Tanığın Duruşmada Sorgulanmasının Olumlu ve Olumsuz Yanları	93
3.2.5.3.3. Tanığın Taraflarca Çapraz Sorgulanmasının Olumlu ve Olumsuz Yanları	94
3.2.5.3.4. Tahkim Yargılamasında Tanıkların Uygulamada Sorgulanması	95
3.2.5.3.4.1. Tanıkların Doğrudan Sorgulanması	96
3.2.5.3.4.2. Tanıkların Taraflarca Çapraz Sorgulanması	97
3.2.5.3.5. Tanıkların Hakemlerce Sorgulanması	100
3.2.5.3.6. Tanıkların Belgeler Vasıtasıyla Sorgulanması	100
3.2.6. Tahkim Yargılamasında Tanıkların Dinlenmemesi	101
3.2.6.1. Tanığın Tanıktan Feragat Etmesi	101
3.2.6.3. Tanıkların Duruşmada Dinlenmemesinin Sonuçları	102
3.3. Uygulamadaki ve Ulusal Mevzuattaki Çapraz Sorguya İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri	104

3.3.1. Ulusal Mevzuattaki Sorunlar	104
3.3.1.1. Milletlerarası Tahkim Kanunu Düzenlemesi	104
3.3.1.2. Hukuk Muhakemeleri Kanunu Düzenlemesi	106
3.3.2. Usûlü Görev Belgesinde Delil Usûlüne İlişkin Hususlar	107
3.3.3. Tahkim Yargılamasındaki Çapraz Sorgu Usûlüne İlişkin Öneriler	109
3.3.3.1. Çapraz Sorgunun Temelleri	109
3.3.3.1.1. Yargılamaya Dair Tüm Hususlara Hâkim ve Hazırlıklı Olunması	109
3.3.3.1.2. Sorgulama Kısa Olmalı	110
3.3.3.1.3. Sadece Yönlendirici Sorular Sorarak Devam Edin	111
3.3.3.1.4. Kısa, Öz, Açık Sorular Sorun	111
3.3.3.1.5. Tanığın Cevabının Dinlenmesi ve Not Alınması	112
3.3.3.1.6. Sonuç İstenmemeli	113
3.3.3.1.7. Tanığın Doğrudan Sorgulamadaki İfadelerini Tekrar Etmesine İzin Verilmemeli	113
3.3.3.1.8. Tanığa Sorgulamadaki Sorular Hakkında Açıklama Yapmasına İzin Verilmemeli	113
3.3.3.1.9. Sorgulamada Avukat Özdenetime Özen Göstermeli-Tanıklarla Tartışmamalı ve Tanığa Bağırmamalı	114
3.3.3.2. Çapraz Sorgu Hazırlık Rehberi	114
3.3.3.3. Örnek Çapraz Sorgu Hazırlanması	117
3.3.3.4. Avukatlara Öneriler	120
3.3.3.4.1. Duruşma Öncesi Yapılması Gerekenler	120
3.3.3.4.2. Duruşmada Doğrudan ve Çapraz Sorgu Esnasında Yapılması Gerekenler	123
3.3.3.5. Hakemlere Öneriler	125
Bölüm IV	
Sonuç	129
Kaynakça	137
Dizin	149

Semboller ve Kısaltmalar Listesi

a.e.	Aynı Eser
a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
a.g.t.	Adı Geçen Tez
a.m.	Aynı Makale
AAA	American Arbitration Association
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AY.	Anayasa
bkz.	Bakınız
bs.	Basım
C.	Cilt
CAS	Court of Arbitration of Sport
CPC	The Civi Procedure Code
DIS	Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit
E.	Esas
FAA	Federal Arbitration Act
HD.	Hukuk Dairesi
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
I	Issue
IBA	International Bar Association
ICAC	International Commercial Arbitration Court
ICC	International Chamber of Commerce
ICCA	International Council for Commercial Arbitration
ICSID	International Centre for Settlement of Investment Disputes

ISTAC	İstanbul Arbitration Centre
İsv. MÖHUK	İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Hakkında Federal Kanun
İTO	İstanbul Ticaret Odası
İTOTAM	İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi
İZTO	İzmir Ticaret Odası
K.	Karar
LCIA	London Court of International Arbitration
md.	Madde
MHB	Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni
MÖHUK	Milletlerarası Özel Hukuk ve Usûl Hukuku Hakkında Kanun
MTK	Milletlerarası Tahkim Kanunu
par.	Paragraf
PILA	Swiss Private International Law Act
RG.	Resmî Gazete
s.	Sayfa
S.	Sayılı
SCAI	Swiss Chambers' Arbitration Institution
SCC	Stockholm Chamber of Commerce
T.	Tarihli
TK	Tahkim Kuralları
TMK	Türk Medeni Kanunu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law
v.d.	Ve Diğerleri
vd.	Ve Devamı
VIAC	Vienna International Arbitral Centre
Vol.	Volume
WIPO	World Trade Organization
WTO	World Trade Organization
yay. haz.	Yayına Hazırlayan
ZPO	Zivilprozessordnung

Teşekkür

Çalışmamızın amacı tahkim hukukunda ve uygulamada tanıkların çapraz sorgulamasına ilişkin düzenlemelerin incelenerek bu hususta farklı hukuk sistemlerinden kaynaklanan değişiklikler ile düzenleme dışı kalmış konuların uygulamada hangi kurallar aracılığıyla doldurulduğunun tespitidir.

Tezimin yazım aşamasında, yüksek lisans ders döneminde tahkim yargılamasıyla tanışmama vesile olan ve tezimin yazım sürecinde bana yol göstererek tez konumun belirlenmesi, araştırma ve kaynak tespitine ilişkin çalışmalarım sırasında benden desteği ve ilgilini esirgemeyen tez danışmanım değerli hocam Prof. Dr. Ali Yeşilirmak'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans tez jürimde bulunan hocalarım Sayın Prof. Dr. Ali Yeşilirmak, Sayın Prof. Dr. Ömer Çınar ve Sayın Dr. Dursun Saat'e değerli eleştiri ve katkıları için içtenlikle teşekkür ederim.